

FÖLJENOT

från: Presidiet

till: Konventet

Ärende: **Artiklar om domstolen och Europeiska unionens allmänna underrätt**

1. För konventets ledamöter bifogas utkastet till artiklar om domstolen i andra delen med förklarande noter. Utkastet till artikel 20, första delen i konstitutionen, som redan har översänts till konventet (dokument CONV 691/03) återges också i detta dokument.
2. Utformningen av de nya artiklarna grundas på överläggningarna i diskussionscirkeln om domstolen som leds av Antonio Vitorino (ändringarna till de nuvarande artiklarna anges med fetstil).
3. Konventets ledamöter görs uppmärksamma bland annat på följande ändringar som presidiet föreslår:
 - ◆ Omröstning med kvalificerad majoritet och lagstiftningsförfarandet när det gäller bestämmelser i vilka rådet för närvarande fattar beslut med enhällighet, nämligen artiklarna 225a (inrättande av specialdomstolar), 229a (inrättande av en specialdomstol för industriellt rättsskydd) och 245 (domstolens stadga).

- ◆ Ändring av villkoren för om talan kan tas upp när det gäller fysiska eller juridiska personers ogiltighetstalan mot "föreskrivande akter" (artikel 230 fjärde stycket):
 - ◆ Inrättande av en rådgivande kommitté som skall avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokater i domstolen och Europeiska unionens allmänna underrätt (artikel 224a).
 - ◆ Förbättring av systemet med påföljder genom en förenkling av det preliminära förfarandet för kommissionens hänskjutande av ärenden till domstolen (artikel 228).
 - ◆ Tillägg av möjligheten att väcka talan mot akter som antagits av "unionens myndigheter och organ" (artikel 230) eller mot underlåtenheter från dessas sida (artikel 232).
-

Vägledande tabell: de föreslagna artiklarna om domstolen och Europeiska unionens allmänna underrätt i förhållande till de befintliga fördragen

	Nya artiklar	Artiklar som återger bestämmelser i de befintliga fördragen, men endast delvis eller med väsentliga ändringar	Artiklar som tagits från de befintliga fördragen, något omstrukturerade eller utan ändringar
FÖRSTA DELEN			
<u>Artikel 20</u> : Europeiska unionens domstol	✓		
ANDRA DELEN: DOMSTOLEN			
<u>Artikel 221</u>			✓
<u>Artikel 222</u>			✓
<u>Artikel 223</u>		✓	
<u>Artikel 224</u> <u>Artikel 224a</u>	✓	✓	
<u>Artikel 225</u> <u>Artikel 225a</u>		✓	✓
<u>Artikel 226</u>			✓
<u>Artikel 227</u>			✓
<u>Artikel 228</u>		✓	
<u>Artikel 229</u> <u>Artikel 229a</u>		✓	✓
<u>Artikel 230</u> <u>Artikel 230a</u>	✓	✓	
<u>Artikel 231</u>			✓
<u>Artikel 232</u>		✓	

<u>Artikel 233</u>		✓	
<u>Artikel 234</u>		✓	
<u>Artikel 235</u>			✓
<u>Artikel 236</u>			✓
<u>Artikel 237</u>			✓
<u>Artikel 238</u>			✓
<u>Artikel 239</u>			✓
<u>Artikel 240</u> <u>Artikel 240a</u> <u>Artikel 240b</u> <u>Artikel 240c</u>	✓	✓ ✓	✓
<u>Artikel 241</u>			✓
<u>Artikel 242</u>			✓
<u>Artikel 243</u>			✓
<u>Artikel 244</u>			✓
<u>Artikel 245</u>		✓	

ARTIKLAR OM DOMSTOLEN OCH EUROPEISKA UNIONENS ALLMÄNNA
UNDERRÄTT

FÖRSTA DELEN

DOMSTOLEN

Artikel 20

Artikel 20: Europeiska unionens domstol

1. Domstolen, inklusive Europeiska unionens allmänna underrätt, skall säkerställa att konstitutionen och unionsrätten följs.

Medlemsstaterna skall fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom unionsrättens område.

2. Domstolen skall bestå av en domare per medlemsstat och biträddas av generaladvokater. Europeiska unionens allmänna underrätt skall ha minst en domare per medlemsstat och antalet domare skall fastställas i domstolens stadga. Domarna i domstolen och Europeiska unionens allmänna underrätt samt domstolens generaladvokater skall utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller de villkor som fastställs i artikel [XX] i andra delen; de skall utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd för en mandatperiod på sex år. Avgående ledamöter kan utnämnas på nytt.
3. Domstolen skall vara behörig att meddela avgöranden när
 - kommissionen, en medlemsstat, en institution eller fysiska och juridiska personer har väckt talan i de fall och på det sätt som avses i artiklarna [YY] i andra delen,
 - en nationell domstol har begärt förhandsavgörande om tolkningen av unionsrätten eller giltigheten av akter som antagits av institutionerna,

- Europeiska unionens allmänna underrätts avgöranden blivit föremål för ett överklagande eller i undantagsfall för att pröva dessa avgöranden på de villkor som fastställs i domstolens stadga.

ANDRA DELEN

Artikel 221

Domstolen skall sammanträda i olika avdelningar, i stor avdelning eller i plenum, i enlighet med föreskrifterna i domstolens stadga.

Kommentar

Texten i artikel 221 andra och tredje styckena som emellertid slagits samman till en enda punkt. Första stycket ("Domstolen skall bestå av en domare per medlemsstat") finns i artikel 20 i del I.

Artikel 222

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Domstolen skall biträdas av åtta generaladvokater. På begäran av domstolen får rådet genom enhälligt beslut utöka antalet generaladvokater.

Generaladvokaterna skall vid offentliga domstolssessioner, fullständigt opartiskt och oavhängigt, lägga fram motiverade yttranden i ärenden som enligt domstolens stadga kräver deras deltagande.

Kommentar

Artikeln oförändrad.

Artikel 223

Domstolens domare och generaladvokater som utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av de högsta domarämbetena i hemlandet eller är jurister med allmänt erkända kvalifikationer skall utses i samförstånd av medlemsstaternas regeringar **efter att den kommitté som föreskrivs i artikel 224a har hörts.**

En del av domartjänsterna och tjänsterna som generaladvokat skall nytillsättas vart tredje år i enlighet med föreskrifterna i domstolens stadga.¹

Domarna skall bland sig välja domstolens ordförande för en tid av tre år. Ordföranden kan återväljas.

Domstolen skall fastställa sina rättegångsregler. Dessa regler skall godkännas av rådet med kvalificerad majoritet.

Kommentar

I denna artikel återges den nuvarande artikel 223 i EG-fördraget, med undantag för hänvisningen till mandatperioden som nu finns i artikel 20 i första delen samt nuvarande fjärde stycket, om utnämningen av justitiesekreteraren, som skulle kunna tas in i domstolens stadga (ny artikel 9 i stadgan).

Artikel 224

Antalet domare i Europeiska unionens allmänna underrätt skall fastställas i domstolens stadga. I stadgan kan det föreskrivas att rätten skall biträdas av generaladvokater.

¹ Denna bestämmelse är beroende av mandattiden; om presidiet väljer ett mandat utan möjlighet till förnyelse bör bestämmelsen utgå.

Ledamöterna i Europeiska unionens allmänna underrätt skall utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av höga domarämbeten. De skall utses för en tid av sex år av medlemsstaternas regeringar i samförstånd, **efter att den kommitté som föreskrivs i artikel 224a har hörts**. En del av ledamöterna i Europeiska unionens allmänna underrätt skall nytillsättas vart tredje år. Avgående ledamöter kan utnämnas på nytt.

Domarna skall bland sig välja ordförande för Europeiska unionens allmänna underrätt för en tid av tre år. Ordföranden kan återväljas.

Europeiska unionens allmänna underrätt skall anta sina rättegångsregler i samförstånd med domstolen. Den skall besluta om dem efter godkännande i rådet med kvalificerad majoritet.

Om inte annat föreskrivs i domstolens stadga, skall de bestämmelser i konstitutionen som avser domstolen tillämpas på Europeiska unionens allmänna underrätt.

Kommentar

Artikeln bygger i huvudsak på den nuvarande artikel 224, utom att första meningen i den nuvarande texten ("Förstainstansrätten skall ha minst en domare per medlemsstat") och andra meningen ("Antalet domare skall fastställas i domstolens stadga") om förfarandet för att utse domare återfinns i artikel 20 i första delen. I övrigt skulle man kunna gå till väga på samma sätt som i artikel 223 i fråga om utnämning av justitiesekreteraren.

Artikel 224a

Det skall inrättas en kommitté med uppgift att avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat i domstolen och Europeiska unionens allmänna underrätt innan medlemsstaternas regeringar fattar beslut enligt artiklarna 223 och 224.

Kommittén skall bestå av sju personer utsedda bland före detta ledamöter av domstolen och Europeiska unionens allmänna underrätt, ledamöter av nationella högsta domstolar och jurister med allmänt erkända kvalifikationer, varav en skall föreslås av Europaparlamentet. Utnämningen av ledamöterna av denna kommitté och reglerna om kommitténs arbetssätt skall fastställas genom beslut i rådet med kvalificerad majoritet på förslag av domstolens ordförande.

Kommentar

Denna artikel innehåller en nyhet i förhållande till nuläget. Inom diskussionscirkeln ansåg man nämligen att "det bör inrättas en "rådgivande kommitté" med uppgift att avge yttrande till medlemsstaterna beträffande en kandidats lämplighet att utöva ämbetet, bl.a. på grundval av objektiva kriterier för dennes yrkesmässiga kvalifikationer. Denna kommitté – vars överläggningar inte skulle vara offentliga och som inte skulle ha några utfrågningar – skulle kunna vara sammansatt av före detta domstolsledamöter och företrädare för de nationella högsta domstolarna, och Europaparlamentet skulle också kunna utse en juridisk expert. En medlem motsatte sig dock tanken på att Europaparlamentet skall vara delaktigt eftersom han ansåg att detta skulle kunna innebära en risk för politisering av utnämningsförfarandet. Man betonar inom cirkeln att upprättandet av en sådan rådgivande kommitté skulle kunna förstärka nivån på medlemsstaternas krav när de för fram kandidater." (Diskussionscirkelns slutrapport, punkt 6)

Utifrån dessa riktlinjer skall enligt utkastet till artikel en sådan rådgivande kommitté inrättas. Den föreslås bestå av sju personer. För att beslutsfattandet skall underlättas bör rådet besluta med kvalificerad majoritet, både när rättsakten om kommitténs arbetssätt antas och när ledamöterna utses. Slutligen verkar det lämpligt att domstolen medverkar till att inrätta denna rådgivande kommitté, och därför föreslås det att rådet beslutar på förslag av domstolens ordförande.

Artikel 225

(Nuvarande artikel: oförändrad)

1. Europeiska unionens allmänna underrätt skall vara behörig att i första instans pröva och avgöra de ärenden som anges i [artiklarna 230, 232, 235, 236 och 238], med undantag av de ärenden som åvilar en specialdomstol och de som enligt stadgan faller under domstolens behörighet. I stadgan kan det fastställas att Europeiska unionens allmänna underrätt skall vara behörig för andra grupper av ärenden.

Europeiska unionens allmänna underrätts avgöranden enligt denna punkt kan överklagas till domstolen, dock endast i rättsfrågor, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan.

2. Europeiska unionens allmänna underrätt skall vara behörig att pröva och avgöra överklaganden mot avgöranden som fattas av de specialdomstolar som upprättas enligt artikel 225a.

Europeiska unionens allmänna underrätts avgöranden enligt denna punkt kan i undantagsfall omprövas av domstolen, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan, om det finns en allvarlig risk för att de undergräver enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten.

3. Europeiska unionens allmänna underrätt skall vara behörig att pröva och avgöra frågor som hänskjutits för förhandsavgörande enligt artikel 234 på särskilda områden som fastställs i stadgan.

Om Europeiska unionens allmänna underrätt anser att ett ärende kräver ett principbeslut som kan påverka enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten, kan den hänskjuta ärendet till domstolen för beslut.

Europeiska unionens allmänna underrätts avgöranden av frågor som hänskjutits för förhandsavgörande kan i undantagsfall omprövas av domstolen, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan, om det finns en allvarlig risk för att de undergräver enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten.

1. **Europaparlamentet och rådet får i enlighet med lagstiftningsförfarandet anta europeiska lagar** genom vilka det inrättas specialdomstolar, som är knutna till Europeiska unionens allmänna underrätt, med uppgift att i första instans pröva och avgöra vissa grupper av ärenden på särskilda områden. De skall fatta beslut antingen på förslag av kommissionen efter att ha hört domstolen eller på begäran av domstolen efter att ha hört kommissionen.
2. I den europeiska lagen om inrättande av en specialdomstol skall det fastställas regler om denna domstols sammansättning och anges hur omfattande behörighet den har.
3. Specialdomstolarnas beslut kan överklagas till Europeiska unionens allmänna underrätt endast i rättsfrågor eller, om det i den europeiska lagen om inrättande av specialdomstolen så fastställs, även i sakfrågor.
4. Ledamöterna av specialdomstolarna skall utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av domarämbeten. De skall utses av rådet genom enhälligt beslut.
5. Specialdomstolarna skall anta sina rättegångsregler i samförstånd med domstolen. De skall besluta om dem efter godkännande i rådet med kvalificerad majoritet.
6. Om inte annat föreskrivs i den europeiska lagen om inrättande av specialdomstolen skall de bestämmelser i konstitutionen som avser domstolen samt bestämmelserna i domstolens stadga tillämpas på specialdomstolarna.

Kommentar

I den nuvarande artikel 225a föreskrivs det beträffande rättsakten om inrättandet av en specialdomstol att rådet skall fatta ett enhälligt beslut efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen (om det är domstolen som lämnar förslaget). Cirkeln har rekommenderat att rådet skall fatta beslut med kvalificerad majoritet. En stor majoritet anser även att lagstiftningsförfarandet bör tillämpas. Därmed anser cirkeln att rättsakten om inrättande av en instans och fastställande av dess behörighet är av lagstiftande art. Presidiet har beslutat att följa cirkelns rekommendation.

Artikel 226

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Om kommissionen anser att en medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt konstitutionen, skall kommissionen avge ett motiverat yttrande i ärendet efter att ha givit den berörda staten tillfälle att inkomma med sina synpunkter.

Om den berörda staten inte rättar sig efter yttrandet inom den tid som angivits av kommissionen, får denna föra ärendet vidare till domstolen.

Kommentar

Återgivning av den nuvarande artikel 226. Inom diskussionscirkeln om domstolen föreslår en medlem att denna bestämmelse skall ersättas med en annan som är identisk med artikel 88 i EKSG-fördraget. En sådan bestämmelse skulle ge kommissionen möjlighet att konstatera att en stat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt konstitutionen. Det stora flertalet medlemmar i cirkeln önskade dock behålla den nuvarande bestämmelsen.

Artikel 227

(Nuvarande artikel: oförändrad)

En medlemsstat som anser att en annan medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt konstitutionen får anhängiggöra ärendet vid domstolen.

Innan en medlemsstat väcker talan mot en annan medlemsstat på grund av ett påstått åsidosättande av en skyldighet enligt konstitutionen, skall den lägga fram saken för kommissionen.

Kommissionen skall avge ett motiverat yttrande efter det att var och en av de berörda staterna beretts tillfälle att skriftligen och muntligen lägga fram sin egen sak och yttra sig över vad motparten anfört.

Om kommissionen inte yttrat sig inom tre månader efter det att saken lagts fram för den, skall detta inte hindra att ärendet anhängiggörs vid domstolen.

Artikel 228

1. Om domstolen finner att en medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt konstitutionen, skall denna stat vidta de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom.
2. **Om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom får kommissionen, efter att ha gett staten tillfälle att framföra sina synpunkter, väcka talan vid domstolen.** Därvid skall kommissionen ange det standardbelopp eller det vite som den med hänsyn till omständigheterna anser det lämpligt att den berörda medlemsstaten skall betala.

Om domstolen finner att den berörda medlemsstaten har underlåtit att efterkomma dess dom, kan den förelägga staten att betala ett standardbelopp eller ett vite.

Detta förfarande skall inte inverka på tillämpningen av artikel 227.

- 3. När kommissionen för ett ärende vidare till domstolen i enlighet med artikel 226 därför att den anser att den berörda medlemsstaten har underlåtit att uppfylla sin skyldighet att meddela åtgärder för att införliva en ramlag får kommissionen, om den anser det lämpligt, begära att domstolen samtidigt skall ålägga den berörda staten att betala ett standardbelopp eller ett vite om domstolen konstaterar en underlåtenhet. Om domstolen uppfyller kommissionens begäran skall betalningen träda i kraft inom den tidsfrist som anges i domstolens dom.**

Kommentar

När det gäller mekanismen för påföljder om domstolens dom inte följs framgår det av diskussionscirkelns slutrapport att det nuvarande systemet inte är tillräckligt effektivt, eftersom det kan dröja flera år innan de stater som dömts av domstolen åläggs att betala vite. Cirkeln anser därför att man bör söka medel för att effektivera och förenkla påföljdsmekanismerna vid underlåtenhet att följa domstolens domar. I detta syfte har det föreslagits att påföljdsmekanismen i artikel 228 i EG-fördraget skall förstärkas genom att låta de två faser som föregår hänskjutandet till domstolen för åläggande av påföljder, nämligen fasen med "anmodan" till medlemsstaten och fasen med "det motiverade yttrandet" från kommissionen, eller åtminstone en av dessa¹, utgå; en stor majoritet var för det sistnämnda förslaget.

Syftet med artikeltexten är att förenkla det preliminära förfarandet genom att slopa det motiverade yttrandet.

¹ En sådan direkt hänvändelse till domstolen av kommissionen eller av en medlemsstat är inte något nytt: Den anges redan i fördraget för vissa fall, till exempel när en medlemsstat missbrukar de undantagsbefogenheter som gäller säkerhetsintressen och krissituationer (artikel 298).

Dessutom har det inom cirkeln föreslagits att påföljderna i artikel 228 skall kunna få verkan retroaktivt (från och med överträdelsens början). En bestämmelse med detta syfte förefaller dock inte nödvändig, eftersom det enligt den nuvarande texten redan är möjligt att ålägga staten att betala inte endast vite (per dag då staten underlåter att uppfylla sina skyldigheter sedan domen avkunnats) utan även ett standardbelopp (som fastställs med beaktande av hur allvarlig underlåtenheten var innan domen avkunnades).

Punkt 3 (ny) är resultatet av ett förslag som kommissionen lade fram för diskussionscirkeln. Det rör sig om att ge kommissionen möjlighet att vända sig till domstolen för att samtidigt (i ett och samma förfarande) väcka talan i enlighet med artikel 226 i EG-fördraget och begära åläggande av en påföljd. Om domstolen på kommissionens begäran fastställer en påföljd i samma fällande dom skall en sådan påföljd tillämpas efter en viss tid räknat från domens avkunnande, om den medlemsstat som är svarande inte rättar sig efter domen. Flertalet medlemmar i cirkeln förespråkade detta förslag. En sådan bestämmelse skulle göra det möjligt att avsevärt förenkla och påskynda förfarandet för påföljder i fall som gäller underlåtenhet att meddela nationella åtgärder för införlivande.¹ Presidiet beslutade att följa denna rekommendation från cirkeln.

Artikel 229

I de europeiska lagar, europeiska ramlagar och av rådet antagna lagar eller förordningar, som antas enligt konstitutionen får domstolen ges en obegränsad behörighet i fråga om de påföljder som föreskrivs i dessa.

Kommentar

Denna artikel har ändrats endast i syfte att ta hänsyn till de nya instrumenten i första delen.

¹ Man skiljer i praktiken mellan dessa fall av "underlåtenhet att meddela åtgärder" (när medlemsstaten inte har vidtagit några åtgärder för införlivande) och fall av inkorrekt införlivande (när de åtgärder för införlivande som vidtagits av medlemsstaten enligt kommissionens uppfattning inte är förenliga med direktivet (eller ramlagen)). Den föreslagna bestämmelsen skall inte gälla det sistnämnda fallet.

Artikel 229a

Utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i konstitutionen skall domstolen genom **en europeisk lag** ges behörighet att avgöra tvister som rör tillämpningen av de rättsakter som antagits på grundval av konstitutionen och genom vilka rättigheter avseende industriellt rättsskydd skapas.

Kommentar

Av diskussionerna i cirkeln framkom en stark vilja att förenkla tillämpningen av denna rättsliga grund. Cirkeln rekommenderade därför att det nuvarande förfarandet (enhälligt rådsbeslut + ratificering av medlemsstaterna) skall ersättas genom att kravet på ratificering av medlemsstaterna stryks, genom att omröstning med kvalificerad majoritet införs när det gäller rådsbeslut och, enligt en majoritet i cirkeln, genom att lagstiftningsförfarandet föreskrivs. Presidiet beslutade att följa cirkelns rekommendation.

Artikel 230

1. Domstolen skall granska lagenligheten av **de europeiska lagarna och de europeiska ramlagarna**, rättsakter som antas av rådet, av kommissionen och av ECB och som inte är rekommendationer och yttranden samt sådana rättsakter som antas av Europaparlamentet som skall ha rättsverkan i förhållande till tredje man. **Domstolen skall även granska lagenligheten av sådana rättsakter antagna av unionens myndigheter och organ vilka har rättsverkan i förhållande till tredje man.**
2. För detta ändamål skall domstolen vara behörig att pröva talan som väcks av en medlemsstat, av Europaparlamentet, av rådet eller av kommissionen rörande bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av konstitutionen eller av någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller rörande maktmissbruk.

3. Domstolen skall på samma villkor vara behörig att pröva en talan som revisionsrätten, ECB eller **Regionkommittén** väcker för att tillvarata sina rättigheter.
4. Varje fysisk eller juridisk person får på samma villkor väcka talan mot **en rättsakt som är riktad till honom eller som direkt och personligen berör honom samt mot en rättsakt som direkt berör honom utan att medföra genomförandeåtgärder.**
5. **De rättsakter genom vilka unionens myndigheter och organ inrättas kan föreskriva särskilda villkor och former för talan som väcks av fysiska eller juridiska personer mot rättsakter som antas av dessa organ eller myndigheter och som skall ha rättsverkan.**
6. Talan som avses i denna artikel skall väckas inom två månader från den dag då åtgärden offentliggjordes eller delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då denne fick kännedom om åtgärden, alltefter omständigheterna.

Kommentar

Punkt 1

Det var denna bestämmelse som föranledde de längsta debatterna inom diskussionscirkeln.

Första stycket innehåller en viktig ändring, ty där införs rättsakter som antas av unionens myndigheter och organ. Efter en detaljerad analys av den nuvarande situationen för myndigheter och organ när det gäller kontrollen av deras rättsakters lagenlighet konstaterade cirkeln att de rättsakter genom vilka myndigheter inrättas i allmänhet innehåller bestämmelser om att väcka talan inför domstolen mot de rättsakter som antas av myndigheterna.¹

¹ Se härvidlag sekretariatets arbetsdokument om rätt att väcka talan mot unionsmyndigheternas rättsakter (WD 9).

Diskussionscirkelns medlemmar ansåg att de rättsakter som har rättsverkan gentemot tredje man inte bör undgå kontroll av lagenligheten, och därför rekommenderade flertalet medlemmar i cirkeln att artikel 230 i EG-fördraget skall ändras så att den utöver de rättsakter som antas av institutionerna även omfattar de akter som antas av unionens organ och myndigheter. Det betonades att den rättsakt genom vilken myndigheten inrättas dessutom kan omfatta särskilda bestämmelser om hur det skall utövas kontroll av lagenligheten av de akter som antas av myndigheten eller organet i fråga (se ny punkt fem). En enda medlem av cirkeln förklarade sig inte kunna ansluta sig till cirkelns allmänna rekommendation på denna punkt.

Det hävdades dessutom att denna inställning från cirkeln endast rörde de organ och myndigheter som omfattas av EG-fördraget och att de myndigheter och organ som är verksamma inom ramen för GUSP och det polisiära och straffrättsliga samarbetet bör granskas genom bestämmelserna för respektive politikområde eftersom de kan ha vissa särdrag som kan regleras i de rättsakter genom vilka dessa organ och myndigheter inrättas (eftersom GUSP enligt konstitutionen kommer att ligga utanför domstolens behörighet kommer GUSP-organen i vilket fall som helst inte att omfattas av denna artikel)¹.

Punkt 2

Inga ändringar.

Punkt 3

Presidiet föreslår att Regionkommittén, som skulle kunna ha en aktiv rätt att tillvarata sina rättigheter, skall tas med och tillgodoser därigenom flera konventsledamöters önskemål.

¹ När det gäller den europeiska myndighet för försvarsmateriel och strategisk forskning som avses i artikel 30.3 i första delen bör det i rådets beslut om inrättande av myndighetens funktionssätt dock föreskrivas att domstolen skall ha behörighet när det gäller akter antagna av myndigheten som har rättsverkan i förhållande till fysiska eller juridiska personer.

Punkt 4

Frågan om fysiska eller juridiska personers tillträde till domstolen när det gäller rättsakter med allmän giltighet debatterades länge i diskussionscirkeln. Cirkeln var delad i två grupper: en del ansåg att artikel 230 fjärde stycket inte skall ändras i sak, eftersom den tillgodoser de väsentliga kraven för ett effektivt rättsligt skydd, särskilt med tanke på de nationella domstolarna, som kan (eller bör) hänskjuta frågor om tolkning eller bedömning av giltigheten av unionsrätten till domstolen för förhandsavgörande; andra medlemmar menade att bestämmelsen innehåller alltför restriktiva villkor för att enskildas talan mot rättsakter med allmän giltighet skall kunna tas upp.

De medlemmar i cirkeln som har velat ändra artikel 230 fjärde stycket har särskilt betonat att en enskild i vissa undantagsfall kan vara direkt berörd av en rättsakt med allmän giltighet utan att den innehåller någon genomförandeåtgärd. För närvarande skulle han i så fall vara tvungen att bryta mot regeln för att få tillträde till en domstol. De anser att de nuvarande villkoren för att talan skall prövas, nämligen att en person skall vara "direkt och personligen" berörd, inte medger kontroll från domstolens sida i detta specifika fall. Med hänsyn till detta rekommenderar presidiet att villkoren för direkt talan utvidgas.

De cirkelmedlemmar som vill ändra artikel 230 fjärde stycket föredrar alternativet där det talas om "akter med allmän giltighet". Vissa medlemmar ansåg det dock lämpligare att välja uttrycket "föreskrivande akter", vilket gör det möjligt att skilja mellan rättsakter och föreskrivande akter och behålla en restriktiv syn på enskildas talan mot rättsakter (där villkoret "direkt och personligen" berörd fortfarande gäller) och ha en öppnare syn på talan mot föreskrivande akter. Presidiet valde det senare synsättet och föreslår att det föreskrivs att fysiska eller juridiska personer kan föra talan mot föreskrivande akter som direkt berör dem utan att innehålla någon genomförandeåtgärd.

En förenklad utformning av artikel 230 fjärde stycket föreslås också genom att stryka formuleringen "även om det utfärdats i form av ..." och ersätta den med "en rättsakt som är riktad till honom eller som direkt och personligen berör honom".

Vid överläggningarna noterade presidiet också ett förslag från några konventsledamöter i syfte att i denna artikel införa särskilda rättsmedel för försvar av de grundläggande rättigheterna, men det beslutade liksom cirkeln att inte ta upp denna tanke.

Punkt 5

Se kommentar om punkt 1 ovan.

Punkt 6

Denna punkt innehåller den tidsfrist som krävs för att väcka ogiltighetstalan. Man kan tänka sig att hänskjuta denna bestämmelse till domstolens stadga.

Artikel 230a

Den medlemsstat som berörs av Europeiska rådets eller rådets fastslående enligt artikel 45 kan inom en månad från detta fastslående väcka talan vid domstolen på grund av att endast de förfaranderegler som föreskrivs i denna bestämmelse har åsidosatts.

Kommentar

Denna artikel återger innehållet i artikel 46 e i FEU som rör det förfarande som avses i artikel 7 i EU-fördraget och artikel 45 första delen i utkastet till konstitution, men med ändrad utformning. Det förefaller lämpligt att ha bestämmelsen i andra delen.

Artikel 231

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Om talan är välgrundad, skall domstolen förklara den berörda rättsakten ogiltig.

Den skall dock, om den anser det nödvändigt, ange vilka verkningar av den ogiltigförklarade **rättsakten**¹ som skall betraktas som bestående.

Artikel 232

Om Europaparlamentet, rådet eller kommissionen i strid med konstitutionen underlåter att vidta åtgärder, får medlemsstaterna och unionens övriga institutioner väcka talan vid domstolen för att få överträdelsen fastslagen. **Denna bestämmelse skall på samma villkor gälla för de av unionens myndigheter och organ som underlåter att vidta åtgärder.**

En sådan talan skall endast tas upp om den berörda institutionen, **myndigheten eller det berörda organet** dessförinnan anmodats att vidta åtgärder. Om institutionen, **myndigheten eller organet** inom två månader efter denna anmodan inte tagit ställning får talan väckas inom en ytterligare frist av två månader.

Varje fysisk eller juridisk person får på de villkor som anges i föregående stycken föra talan vid domstolen om att någon av **unionens** institutioner, **myndigheter eller organ** har underlåtit att till personen i fråga rikta någon annan rättsakt än en rekommendation eller ett yttrande.

¹ Ersättandet av "förordning" med "rättsakt" är en nödvändig anpassning för att bringa detta stycke i överensstämmelse med den rättspraxis genom vilken domstolen har behållit verkan av andra rättsakter än förordningar.

Kommentar

Denna bestämmelse har ändrats så att unionens organ och myndigheter har lagts till. Även om cirkeln inte har diskuterat denna fråga förefaller det ju rimligt att organen och myndigheterna, om de kan bli föremål för en ogiltighetstalan, även kan ifrågasättas genom en passivitetstalan, som syftar till att fastställa påföljder för underlåtelser i strid med konstitutionen. Hänvisningen till ECB i det nuvarande fördraget kan utgå eftersom det föreskrivs att ECB skall ha rättslig ställning som institution.

Artikel 233

Den eller de institutioner, **den myndighet eller det organ** vars rättsakt har förklarats ogiltig eller vars underlåtenhet att agera har förklarats strida mot konstitutionen skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen.

Denna skyldighet skall inte påverka någon förpliktelse som kan följa av tillämpningen av artikel 288 andra stycket.

Kommentar

Denna artikel har ändrats så att den även omfattar unionens organ och myndigheter. Dessutom har sista stycket i den tidigare bestämmelsen utgått. Den löd: "Denna artikel skall även tillämpas på ECB." Eftersom ECB blir en institution behövs det stycket inte längre.

Artikel 234

Domstolen skall vara behörig att meddela förhandsavgöranden angående

- a) tolkningen av konstitutionen,

- b) giltigheten och tolkningen av rättsakter som beslutas av unionens institutioner,
- c) tolkningen av stadgar för **myndigheter eller organ** som upprättats genom rättsakter som beslutas av unionen, när stadgarna föreskriver detta.

När en sådan fråga uppkommer vid en domstol i en medlemsstat får den domstolen, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande.

När en sådan fråga uppkommer i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, skall den nationella domstolen föra frågan vidare till domstolen.

Om en sådan fråga uppkommer i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat rörande en frihetsberövad person skall domstolen meddela sitt avgörande inom kortast möjliga tid.

Kommentar

Det föreslås att denna bestämmelse – som spelar en grundläggande roll genom att införa en decentraliserad kontroll av unionsrätten och ett samarbete mellan de nationella domstolarna och domstolen – bibehålls praktiskt taget oförändrad, så när som på att den särskilda hänvisningen till ECB kan utgå.

Vid behandlingen av utkasten till artiklar om RIF lade en konventsledamot dessutom fram ett ändringsförslag som innebär att domstolen skall yttra sig inom högst tre månader om det nationella förfarandet rör en frihetsberövad person. Förfarandet med förhandsavgörande innebär förvisso att det nationella förfarandet avbryts, vilket är särskilt viktigt om det nationella förfarandet rör en frihetsberövad person.

Presidiet ansåg det lämpligt att anta denna idé som återfinns som sista stycke varvid tidsfristen på tre månader ersätts med "inom kortast möjliga tid". Det bör noteras att domstolen redan kan använda "påskyndade förfaranden" i vissa fall "om det med hänsyn till målets särskilt brådskande art är nödvändigt att domstolen avgör det inom kortast möjliga tid" (se artikel 62a i domstolens rättegångsregler). Det skulle dessutom vara möjligt att fastställa en tidsfrist för denna typ av mål om förhandsavgöranden, men presidiet ansåg att detta i så fall skulle kunna anges i domstolens stadga.

Artikel 235

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Domstolen skall vara behörig att avgöra tvister om sådant skadestånd som avses i artikel 288 andra stycket.

Artikel 236

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Domstolen skall vara behörig att avgöra alla tvister mellan unionen och dess anställda inom de gränser och på de villkor som fastställts i tjänsteföreskrifterna eller som följer av anställningsvillkoren.

Artikel 237

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Domstolen skall inom de gränser som anges nedan vara behörig att avgöra tvister om

- a) fullgörandet av medlemsstaternas förpliktelser enligt Europeiska investeringsbankens stadga; bankens styrelse skall i detta avseende ha de befogenheter som tilldelats kommissionen i [artikel 226],

- b) beslut av Europeiska investeringsbankens råd; varje medlemsstat, kommissionen och bankens styrelse får väcka talan i dessa frågor på de villkor som anges i [artikel 230],
- c) beslut av Europeiska investeringsbankens styrelse; talan mot dessa beslut får endast föras av medlemsstaterna eller kommissionen på de villkor som anges i [artikel 230] och endast på den grund att de förföreskrifter som avses i artikel 21.2, 21.5, 21.6 och 21.7 i bankens stadga har åsidosatts,
- d) fullgörandet av de nationella centralbankernas förpliktelser enligt konstitutionen och ECBS-stadgan. Därvid skall ECB-rådet gentemot de nationella centralbankerna ha samma befogenheter som enligt [artikel 226] tillkommer kommissionen gentemot medlemsstaterna. Om domstolen finner att en nationell centralbank har underlåtit att fullgöra en förpliktelse enligt konstitutionen, skall banken vidta de åtgärder som behövs för att följa domstolens dom.

Artikel 238

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Domstolen skall vara behörig att träffa avgöranden med stöd av en skiljedomsklausul i ett offentligrättsligt eller privaträttsligt avtal, som ingåtts av unionen eller för dess räkning.

Artikel 239

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Domstolen skall vara behörig att avgöra varje tvist mellan medlemsstater som berör ämnesområden som regleras i konstitutionen, om tvisten hänskjuts till domstolen enligt ett särskilt avtal mellan parterna.

Artikel 240

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Utom i de fall där domstolen är behörig enligt konstitutionen skall tvister i vilka unionen är part inte på denna grund vara undantagna från de nationella domstolarnas behörighet.

Artikel 240a

Domstolen skall inte ha behörighet med avseende på artiklarna 29 och 30 i första delen och bestämmelserna i kapitel I i andra delen rörande den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Kommentar

Diskussionscirkeln om domstolen hade delade meningar om frågan om domstolens behörighet på GUSP-området. Det är därför svårt att lägga fram ett enigt förslag. Det nuvarande utkastet till artikel som återspeglar den nuvarande situationen har formulerats mot bakgrund av följande överväganden:

Om en åtgärd inom GUSP-området medför ekonomiska sanktioner gentemot tredje land är för närvarande genomförandeåtgärder på gemenskapsnivå nödvändiga. De skall vidtas på grundval av artiklarna 60 och 301 i EG-fördraget. När det rör sig om ekonomiska sanktioner gentemot enskilda personer skall artikel 308 i EG-fördraget¹ tillämpas. Domstolen utövar redan sin domstolskontroll när det gäller alla genomförandeakter enligt EG-fördraget. Samtidigt som den nuvarande situationen har bibehållits har presidiet hållit fast vid nödvändigheten av att uttryckligen föreskriva möjligheten att anta ekonomiska sanktioner gentemot enskilda personer i artikel 31 i kapitel 4 i avdelning B (yttre åtgärder). I de fall som avses genom denna bestämmelse skall domstolen utöva domstolskontroll. När det gäller påföljder (restriktiva åtgärder) kan man fråga sig

¹ Rådet har dock givit artiklarna 60 och 301 i EG-fördraget en vid tolkning genom att använda dem som rättslig grund för att besluta om sanktioner gentemot personer eller sammanslutningar som de facto utövar kontroll över ett land eller en del av ett land.

huruvida konventet anser det lämpligt att utvidga möjligheten för enskilda personer att väcka talan till att även gälla akter som antas på grundval av GUSP-beslut som påverkar personer på annat sätt än ekonomiskt (exempelvis kan restriktiva åtgärder enligt GUSP-beslut ha som syfte att förbjuda inresa och fri rörlighet för personer, såsom avslag på ansökan om visering). Frågan om en särskild rättslig grund när det gäller andra sanktioner mot enskilda personer än ekonomiska bör granskas inom ramen för konventets debatt om artikel 31 i andra delen rörande de yttre åtgärderna och inte inom ramen för bestämmelserna om domstolen.

En fråga som har tagits upp är att eventuellt ge medlemsstaterna och institutionerna möjlighet att väcka ogiltighetstalan på grundval av artikel 230 i EG-fördraget mot GUSP-akter som har antagits med åsidosättande av de väsentliga formföreskrifter som föreskrivs i konstitutionen. Presidiet gick inte på denna linje. Det anser dock att domstolens behörighet bör erkännas när det gäller att pröva om tilltänkta internationella avtal på GUSP-området är förenliga med bestämmelserna i konstitutionen (nuvarande artikel 300.6).

Presidiet diskuterade också följande rekommendation från cirkeln: "Till följd av att pelarna avskaffas bör man i konstitutionen behålla den princip som fastställs i artikel 47 i EU-fördraget, på grundval av vilken domstolen har befogenhet att kontrollera att åtgärder och förfaranden på GUSP-området inte inkräktar på de förfaranden som tillämpas på andra politikområden (som omfattas av f.d. första pelaren) i konstitutionen för att de sistnämnda skall kunna skyddas"¹. Presidiet konstaterar som utgångspunkt att pelarna har avskaffats men att det i konstitutionens tredje del för varje område anges vilka förfaranden som är tillämpliga och anser att artikel 230 gör det möjligt för domstolen att kontrollera lagenligheten. Om en institution felaktigt bygger på en rättslig grund som återfinns i kapitlet om GUSP för att anta en akt som den borde ha låtit bygga på en rättslig grund i en annan bestämmelse (utanför GUSP) i konstitutionen så åsidosätter den i själva verket konstitutionen, eftersom den aktuella akten bygger på en felaktig rättslig grund.

¹ Diskussionscirkeln om domstolen – Kompletterande rapport av den 16 april 2003 om frågan om domstolskontroll av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (CONV 689/03 REV 1, punkt 7 led b).

Artikel 240b

När domstolen utövar sina befogenheter med avseende på bestämmelserna i kapitlen 3 och 4 i avdelning [...] om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa skall den inte vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten, **när dessa akter omfattas av den nationella lagstiftningen.**

Kommentar

Denna artikel grundas på nuvarande artikel 35.5 i EU-fördraget med undantag för de åtta sista orden. Den motsvarar artikel 9 i den samling artiklar som har antagits av presidiet i fråga om RIF. Den har varit föremål för många ändringsförslag med begäran om att den skall utgå, men andra medlemmar har också begärt ett ordagrant återgivande av artikel 35.5 i EU-fördraget. Det är därför möjligt att anta att denna artikel i dess nuvarande lydelse utgör en godtagbar kompromiss. Det tycks dock mer adekvat att infoga denna bestämmelse i artiklarna om domstolen än i kapitlet om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

Artikel 240c

Medlemsstaterna förbinder sig att inte lösa tvister om tolkningen eller tillämpningen av konstitutionen på annat sätt än som bestämts genom denna.

Kommentar

Denna artikel återger texten i artikel 292 i EG-fördraget, som bör passa bättre i bestämmelserna i andra delen om domstolen.

Artikel 241

Utan hinder av att den frist som avses i artikel 230 femte stycket har löpt ut får parterna i en tvist om **en europeisk lag, en lag** eller en förordning som rådet, kommissionen eller ECB har antagit, med stöd av artikel 230 andra stycket inför domstolen göra gällande att rättsakten inte skall tillämpas.

Kommentar

Denna artikel har ändrats endast för att beakta de nya beteckningarna på rättsakterna.

Artikel 242

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Talan som förs vid domstolen skall inte hindra verkställighet. Domstolen får dock om den anser att omständigheterna så kräver förordna om uppskov med verkställigheten av den påtalade rättsakten.

Artikel 243

(Nuvarande artikel: oförändrad)

I ärenden som anhängiggjorts vid domstolen får denna föreskriva nödvändiga interimistiska åtgärder.

Artikel 244

(Nuvarande artikel: oförändrad)

Domstolens domar skall vara verkställbara enligt [artikel 256].

Artikel 245

Domstolens stadga skall fastställas i ett protokoll.

Genom lagen får bestämmelserna i stadgan ändras med undantag av avdelning I och artikel 64 i denna. Europaparlamentet och rådet skall besluta antingen på begäran av domstolen och efter att ha hört kommissionen, eller på begäran av kommissionen och efter att ha hört domstolen.

Kommentar

Cirkeln rekommenderade med majoritet att domstolens stadga skall antas enligt lagstiftningsförfarandet, med undantag av avdelning I, som bland annat innehåller regler om immunitet för domare och generaladvokater, och artikel 64 om språkanvändningen. Presidiet beslutade att följa denna rekommendation från cirkeln.
